

22. 8. 2001

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Postoj Evropské Unie ke kompenzačním obchodům, kompenzační obchody v právu Evropské Unie a evropské mezinárodní právo soukromé

V následujícím pojednání je univerzálně používáno označení Evropská Unie (zkr. EU) a to i tam, kde by měl být s ohledem na časové zařazení uveden pojem Evropské (hospodářské) společenství nebo Evropská společenství.

EU, podobně jako ostatní vyspělé státy s USA na prvním místě, zaujímají ke kompenzačním obchodům poměrně schizofrenní postoj, který nicméně vychází z mnohosti způsobů použití kompenzačních obchodů.

V následujícím pojednání je univerzálně používáno označení Evropská Unie (zkr. EU) a to i tam, kde by měl být s ohledem na časové zařazení uveden pojem Evropské (hospodářské) společenství nebo Evropská společenství.

1. Sekundární právo EU

EU, podobně jako ostatní vyspělé státy s USA na prvním místě, zaujímají ke kompenzačním obchodům poměrně schizofrenní postoj, který nicméně vychází z mnohosti způsobů použití kompenzačních obchodů.

Až do přelomu 80. a 90. let 20. století se EU snažila omezovat používání kompenzačních obchodů, zejména s méně vyspělými státy, v první řadě se státy RVHP. Jednalo se hlavně o jednodušší typy kompenzačních obchodů, typicky countertradové nucené kompenzace. Firmy z EU jen nerady vstupovaly do kompenzačních kontraktů a činili tak jen tehdy, pokud nebylo jiného východiska. EU se tomuto snažila bránit bilaterálními dohodami, např. Dohodou mezi EHS a EUROATOMem a SSSR o obchodu a hospodářské spolupráci (angl. Agreement between the European Economic Community and the European Atomic Energy Community and the Union of the Soviet Socialist Republics on trade and commercial and economic cooperation). Na druhé straně by se ale dalo říci, že postupem času se firmy z EU s nucenými kompenzacemi smířily a dokonce se v rámci jiných evropských mezinárodních organizací (hlavně Evropské Hospodářské Komise OSN) snažili kompenzační obchody unifikovat.

V průběhu 90. let došlo k určité změně postoje EU. Nucené kompenzace i privátní kompenzační obchody byly nadále považovány za nevhodný ekonomický nástroj a v tomto duchu také EU postupovala ve vztahu k nečlenským zemím, např. v Dohodě mezi EHS a Albánskou republikou o obchodu a hospodářské spolupráci (angl. Agreement between the European Economic Community and the republic of Albania, on trade and commercial and economic cooperation“), v Rozhodnutí Společné Rady ES a Mexika č. 2/2000 ze dne 23. března 2000 a v záznamu z jednání o Dohodě mezi ES a Státem Izrael o státních zásazích telekomunikačních operátorů (angl. Agreement between European Community and the State of Israel on procurement by telecommunications operators).

Kompenzační obchody také začaly být podezřívány z toho, že jsou používány pro zamaskování dumpingových dovozů do EU, což nakonec vyvrcholilo ve vydání nařízení č. 905/98 ze dne 27. dubna 1998, které novelizovalo nařízení č. 384/96, o ochraně proti dumpingovým dovozům ze zemí, které nejsou členy Evropského společenství, ze dne 22. prosince 1995. Zde se ve článku 2 odst. 7 písm. c) píše, že v rámci anti-dumpingového vyšetřování ze strany orgánů ES budou muset výrobci z Ruska a Číny mimo jiné doložit, že se do výrobních nákladů nepromítly barterové obchody, vzájemné zápočty dluhů a jiné zápočty.

Dále dne 10. února 2000 Komise vydala Rozhodnutí č. 307/2000/ECSC, kterým bylo uvaleno provizorní anti-dumpingové clo na dovoz některých „hot-rolled flat products of non-alloy steel products“ z Indie, Číny a Rumunska, ve kterém byla zamítnuta žádost 6 čínských producentů oceli, aby s přihlédnutím k individuálním okolnostem s nimi bylo zacházeno jako s výrobcí z tržních ekonomik. Barterová praxe těchto firem byla jedním z důvodů zamítnutí těchto žádostí.

V oblasti pravidel hospodářské soutěže došlo z pohledu offsetů ještě k jedné zajímavé události a to když Komise dne 30. července 1997 vydala rozhodnutí v kauze č. IV/M.877 Boeing/McDonnell Douglas ve které se jednalo se spojení amerických výrobců letadel Boeing a McDonnell Douglas. Komise na základě Dohody mezi ES a vládou Spojených států amerických týkající se aplikace pravidel hospodářské soutěže (angl. Agreement between the European Communities and the Government of the United States of America regarding the application of their competition laws) se vyjadřovala k výše uvedenému spojení s pohledu dopadu tohoto spojení na ekonomiku EU. V předmětném rozhodnutí je sice konstatováno, že plánované spojení posílí možnost Boeingu poskytovat offsety, Komise se nicméně nakonec k plánovanému spojení vyjádřila kladně, přičemž Boeing se výměnou zavázal k pravidelné informační povinnosti vůči Komisi, k nezneužívání svého dominantního postavení a některým dalším věcem.

Na druhé straně ale právě vstřícná offsetová politika přispěla k tomu, že evropské konsorcium výrobců civilních letadel Airbus, výrazně podporované jednotlivými vládami členských států EU, začalo úspěšně konkurovat právě americkému výrobcí Boeing a tudíž postoj ES k offsetům je nutně rozporuplný.

V oblasti daňové bylo Soudním dvorem dne 3. července 1997 vydáno Rozhodnutí ve sporu Goldsmiths (Jewellers) Ltd. Vs. Commissioners of Customs and Excise, sp. zn. C-330/95. Věc se týkala diskriminace barterových obchodů při vracení přeplatků daně z přidané hodnoty a soud rozhodl tak, že vládě Velké Británie nařídil tuto diskriminaci odstranit.

2. Evropské mezinárodní právo soukromé - Římská úmluva

Úmluva o právu rozhodném pro smluvní vztahy, tzv. Římská úmluva vstoupila v platnost 1. dubna 1991. Jejím účelem je unifikace kolizních norem mezinárodního práva soukromého uvnitř EU.

Z pohledu kompenzačních obchodů je důležité ustanovení článku 4 Římské úmluvy.

Odst. 1 upravuje ty situace, kdy nebylo rozhodné právo určeno volbou práva. V takovém případě se smlouva řídí „právem státu, se kterým prokazuje nejužší spojení“.

V odst. 2 je rozvedeno, jak je to „nejužší spojení“ určováno. Ačkoliv je činěn rozdíl mezi neobchodními a obchodními transakcemi, u obou je použito kritérium charakteristického plnění. V odst. 5 je ale výjimka pro případy, kdy charakteristické plnění nelze určit. Mezi ně patří i většina kompenzačních smluv a jejich souborů, neboť dle obecně přijímaného názoru není peněžní plnění plněním charakteristickým. Naopak charakteristickým plněním je to, pro které je smlouva

realizována, např. dodávka zboží. Jestliže je ale takových plnění více, nelze jej určit. Kompenzační smlouvy se tedy řídí jen ustanovením odst. 1.

Za zmínku také stojí ustanovení odst. 1 druhé věty, která zní: „Lze-li však část smlouvy oddělit od jejího zbytku a prokazuje-li tato část užší spojení s jiným státem, může být užito výjimečně práva tohoto státu.“ I toto ustanovení se může vztahovat na kompenzační smlouvy.

Na závěr bych poznamenal, že aplikace Římské úmluvy není omezena na právo členských států EU, působí erga omnes, neboť na základě odkazu kolizní normy nebo volbou práva může být aplikováno právo jiného než signatářského státu. V souladu s článkem 7 Římské úmluvy může být přihlednuto k imperativním normám právního rádu jiného než členského státu EU.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Odpovědnost členů statutárního orgánu za nepodání insolvenčního návrhu včas](#)
- [Vybrané otázky poskytování zdravotních služeb na dálku](#)
- [TOP 5 judikátů z korporátního práva za rok 2025](#)
- [Nový daňový režim ESOP v České republice od roku 2026. Posun k ekonomické realitě a mezinárodním standardům?](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [10 otázek pro ... Barboru Paclíkovou](#)
- [Souhrn významných událostí ze světa práva](#)